

ת"פ 6552/03/17 - מדינת ישראל נגד אייל שלום,

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 6552-03-17 מדינת ישראל נ' שלום

בפני	כבוד השופט דוד שאול גבאי ריכטר
בעניין:	מדינת ישראל
ע"י פמ"י פלילי	המאשימה
נגד	
אייל שלום,	
ע"י ב"כ עו"ד דותן דניאלי	הנאשם

גזר דין

כתב האישום

הנאשם הורשע על פי הודאתו בעובדות כתב אישום שתוקן בשנית בביצוע 25 עבירות של קבלת דבר במרמה, לי סעיף 415 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - החוק) ושתי עבירות של ניסיון קבלת דבר במרמה, לפי סעיפים 25 + 415 לחוק.

מעובדות כתב האישום המתוקן עולה, כי במהלך השנים 2013 עד 2017 נהג הנאשם לפנות לאזרחים שונים (המתלוננים) במקומות שונים בירושלים, בין באמצעות פניות ישירות ברחוב, בין באמצעות שיחות טלפוניות ובין באמצעות הגעה לביתם או למוסדות דת כגון בתי כנסת, תלמודי תורה וישיבות, ולבקש ללוות מהם כספים בסדרי גודל של מאות שקלים בכל פעם, על יסוד מצגי מרמה שונים, ובידיעה שאין בכוונתו להשיב למתלוננים את כספם.

ככלל, נהג הנאשם לשאול את המתלוננים על דמות קהילתית באזור, ולאחר מכן להציג בפניהם מצג שווא, לפיו הגיע מצפת כיוון שבתו, החולה במחלה מסוג סיסטיק פיברוזיס, מאושפזת בבית חולים בירושלים ואמורה להיבדק אצל רופא מומחה בתוך מספר שעות. הנאשם טען בפני המתלוננים, כי חסרים לו מאות שקלים לצורך הביקור, וביקש כספים אלו כהלוואה ולא כצדקה או תרומה. במקרים אחרים טען הנאשם בפני המתלוננים, כי בתו מאושפזת בבית חולים בשל מחלתה כאמור, וכי זקוק לכסף כדי לקנות אוכל לשבת. כל זאת, ביודעו, כי אין בדברים אמת. בפועל, שימשו הכספים את הנאשם לצרכיו האישיים ולהימורים. כחלק ממצג השווא, התחייב הנאשם בפני אותם אנשים מהם נטל כספים, כי יחזיר להם את החוב, וכבטוחה לכך השאיר בידם את מספר הטלפון שלו, הציג להם תעודת זהות ובחלק מהמקרים אף חתם על שטרי הלוואה, אך שידע שלא ישיב כספים אלה. בעקבות מצגי השווא, קיבל הנאשם במרמה מהמתלוננים מ-27 מתלוננים שונים כספים בסכום כולל של 15,912 ₪ ו-100 דולר, כשמסכום זה הושב סך של 880 ₪ בלבד ע"פ כתב האישום.

מהלך הדין

תיק זה עבר לטיפול בהסכמת הצדדים לנוכח טיפולי ומעקבי אחר הנאשם במסגרת תיק המעצר עד לתום ההליכים במסגרתו שוחרר תחת פיקוח שירות המבחן.

חוות דעת הממונה על עבודות השירות

הנאשם נשלח לממונה על עבודות שירות מספר פעמים, אך למרות מאמציו, הוא מצא כי בשל בעיה לבבית ומחלות רקע נוספות מהן סובל הנאשם, לא יוכל הנאשם לרצות עונש מאסר בדרך של עבודות שירות.

תסקירי שירות המבחן

בעניינו של הנאשם הוגש מספר רב של תסקירים.

מהתסקירים עולה, כי מדובר באדם כבן 57, המתגורר כיום בגפו. עד לא מזמן, עבד כמלווה לאדם קשיש. הוא גרוש, אב לארבעה ילדים משתי נשים שונות ואינו מצוי בקשר עם ילדיו. כיום חודש הקשר. במהלך חודש נובמבר 2017 לקה הנאשם בהתקף לב והתברר כי הוא סובל גם מסוכרת, דבר שהשפיע לרעה על מצבו הבריאותי. הנאשם סיים 12 שנות לימוד, שירת בצבא שירות צבאי מלא. במשך שנים עבד כנהג מונית וכן עבד באבטחה לאחר שעבר קורס והוסמך בתחום. כיום הוא עובד באופן חלקי בלבד, ונסמך בין היתר על הבטחת הכנסה, בשל מצבו הרפואי. לנאשם חובות כבדים בהוצאה לפועל על רקע אי-תשלום מזונות (הוצגו לי אסמכתאות). שירות המבחן מתאר את נסיבותיו האישיות והמשפחתיות לאורך שנות ילדותו ולאורך שנות נישואיו ולאחר מכן, גירושיו. מדובר במערכת יחסים לא פשוטה כלל ועיקר.

השירות הדגיש את בעיית ההתמכרות של הנאשם להימורים לאורך שנים רבות ואת הנזקים שנגרמו לו בעטיה של בעיה זו. הוא שולב בטיפול במסגרת הליך זה, והיה זה טיפול מוצלח. בשל הצלחת הטיפול, התרשמות שירות המבחן, כי הנאשם נטל אחריות מלאה למעשיו והביע עליהם חרטה, וכן רצון לכפר על המעשים, ולנוכח מצבו הרפואי, סבר השירות, כי אין מקום להטיל עליו מאסר בפועל שיביא לרגרסיה במצבו, אלא ניתן להסתפק בהטלת של"ץ נרחב וענישה נלווית, לרבות חיוב הנאשם להשיב את הכספים שנטל מהמתלוננים.

בתסקיר מחודש מרץ 2019 ציין שירות המבחן את המשך הדרך הטיפולית שעובר הנאשם, גם אם היא אינה פשוטה. שירות המבחן עמד על הבעיות הרפואיות המחמירות של הנאשם, את העובדה שהחזיר עד כה מחצית מהסכום שגזל מהמתלוננים והמאמצים הרבים שמשקיע בכיוון, ולכן סבר השירות, כי ניתן להסתפק בעונש של של"ץ בהיקף 180 שעות לצד מאסר מותנה, והשלמת הפיצוי למתלוננים.

בהמשך הוגשו תסקירים נוספים. מהתסקירים עלה, כי בשל משבר הקורונה, ובשל מצב הסיכון המוגבר שבו נתון הנאשם בשל מצבו הרפואי, נבצר ממנו לעבוד באופן סדיר ורצוף, ועל-כן התקשה להשלים את תשלום יתרת הפיצוי למתלוננים. לצד זאת, לא נפתחו לנאשם תיקים חדשים, הוא התמיד בטיפול ביחידת של"מ, ובשל מצבו הכלכלי, אף פנה לקבל סיוע כדר רחוב. שירות המבחן שב על המלצתו להטיל על הנאשם של"ץ ומאסר מותנה.

ראיות לעונש

המאשימה הגישה מצדה שלוש הצהרות נפגעי עבירה.

תומר הכהן, המתלונן בפריט האישום התשיעי סיפר בהצהרתו, כי בעקבות התרמית לה נפל קורבן מצדו של הנאשם "אינני מסוגל לתת אמון בזרים המבקשים עזרה, בעוד שברור שישנם אנשים ישרים הזקוקים לה". עוד ציין, כי "במקרה זה אייל [הנאשם] פרץ את ההפרדה הזו [בין עולם ההימורים בו היה מצוי הנאשם] בכך שרתם את הסביבה 'הישרה' למטרותיו, וניצל את טוב ליבם של אנשים ישרים לטובת תמיכה בנטייתו למשחקי הימורים, ובפרט, כתוצאה מכך, נאצלתי כאדם שומר חוק להיחשף לסביבה עוינת ולא מוכרת שלא רציתי לבוא אתה במגע". את הדברים כתב תומר הכהן בהקשר לניסיונות (שצלחו בסופו של דבר) לקבל את כספו חזרה.

עופרה רותם, המתלוננת בפריט האישום העשרים וארבעה ציינה בהצהרתה, כי "הנזק הכספי הוא משני לפגיעה באמון שאפשר לתת בבני אדם ולהתגייס לעזרתו של אדם בצרה בפעם הבאה, מתוך חשד שמדובר במתחזה ולא באדם שבאמת זקוק לעזרה. פגיעה זו באמון נראית לי חמורה הרבה יותר מהנזק הכספי!".

חיים עטיה, המתלונן בפריט האישום החמישה-עשר, מסר בהצהרתו עד כמה היה אמין בעיניו ובעיני אשתו הסיפור שסיפר להם הנאשם, במטרה להשיג מהם כספים במרמה בתואנה כי בתו זקוקה לכסף לצורך טיפול רפואי. לדבריו, "הוצאתי מכיסי את הכסף שהיה מיועד לקניית חליפת חתן [עבור המתלונן עצמו], והבאתי לאייל 700 שקל". בהמשך סיפר המתלונן, כי "לצערי הרב, מאז אותו מקרה, נפגע לי האמון בבני אדם, נתתי כסף שעמלתי עליו לא מעט, שהיה מיועד לקניית חליפת חתן, בשביל ילדה קטנה ששוכבת בבית חולים ולאמא שלה אין כסף, והיא סובלת, וכל זה היה שקר גס".

כאן המקום לציין את התגייסותם הלא פחות ממפתיעה ומחממת לב, של המתלוננים, תומר הכהן וחיים עטיה, לסייע לנאשם. לאחר שהסתיימה שמיעת הטיעונים לעונש ולמעשה הסתיים הדיון ביום 15.5.2018, התייצבו השניים באולמי ודיברו בזכות שיקומו של הנאשם. מר עטיה אמר לי כך: "אני לא רוצה שייכנס לכלא. אין לי שום אינטרס שייכנס. אני רוצה שני דברים: אחד שיפסיק לעשות את מה שעשה, זה הכי חשוב. השני, אם ימשיך לעשות את הדברים, שיקבל עונש כפול. אם הוא יצליח להחזיר את הכסף צריך שיהיה סדר עדיפויות. מדובר על בתי כנסת ועמותות - זה לצרכי רבים - עדיף שהם יקבלו את הכסף ואח"כ שאנשים יקבלו. זו הדעה שלי. בתשובה לשאלת הסניגור - **מבחינתי השיקום והטיפול הוא ערך עליון**" (פרו' עמ' 13). מר הכהן אמר כך: " **אני גם סבור שעדיף לאייל ולחברה שהוא [הנאשם] יקבל שיקום. אני בתור זה שדחף אנשים בתיק להתלונן כדי שזה יקבל התייחסות ואייל יקבל טיפול בסופו של דבר ולא מאסר, זו הייתה כוונתי לכתחילה, שיקבל טיפול וישתקם, שהטיפול יעזור לפי חוות הדעת.** לא יודע אם הטיפול עובד או לא. מקווה שהדברים ימשיכו בכיוון הזה, ואם לא, שהעונש יוגדל בהתאם. לפני שהגענו לבית המשפט ולמשטרה, מצאתי את אייל, נתתי בו אמון והתאכזבתי ושוב, ועכשיו זה בידיים שלכם ואני אשמח בשיקום" (שם - ההדגשה שלי).

טיעונים לעונש

הצדדים לא הגיעו להסכמה עונשית.

מחד, ב"כ המאשימה הדגיש את הפסול והכיעור שבמעשים על הפגיעה הקשה ביכולתם של אנשים בכלל והמתלוננים בפרט, להמשיך ולתת אמון בזולתם וכן היפנה לנסיבות המעשים ולהימשכותם. בהקשר זה הפנה ב"כ המאשימה לתצהירי נפגעי עבירה שהוגשו במסגרת הטיעונים לעונש. ב"כ המאשימה עתר למתחם ענישה שבין 6 חודשי מאסר לרבות ריצוים בעבודות שירות, ועד 18 חודשי מאסר. בנסיבות שתוארו בעת הטיעונים לעונש, כאשר הנאשם לא השיב, אלא מעט מזער מהכספים שגזל מהמתלוננים, סבר ב"כ המאשימה, כי יש להטיל עליו מאסר בפועל ממש לריצוי מאחורי סורג ובריה לתקופה של חצי שנה, מאסר על תנאי, קנס ופיצוי למתלוננים. יצוין, כי לנוכח מאמצי הנאשם להחזיר את הכספים שגזל, עמדה המאשימה על כך שתנאי לוויטורה על עמדה למאסר בפועל, יהיה השבת כספים במלואם למתלוננים.

מאידך, הדגיש הסניגור את חרטתו של הנאשם, את הדרך הטיפולית שעבר, ואת המאמצים הממשיים שלו, למרות קשייו הכלכליים והרפואיים הקשים, להשיב את הכספים למתלוננים. הוצגו לי מסמכים שונים המעידים על מצבו הכלכלי הרעוע של הנאשם. הוא עתר להטיל על הנאשם מאסר בעבודות שירות, טרם התבררות העובדה כי אינו מסוגל לרצות עונש שכזה מחמת מצבו הרפואי. היום ביקש הסניגור לאמץ את המלצת שירות המבחן.

יצוין, כי הדיונים נדחו מספר רב של פעמים כדי לאפשר לנאשם להחזיר את מלוא חובותיו למתלוננים, ובתקופות הדחיה הוגשו תסקירים וכן חוות דעת נוספות של הממונה על עבודות השירות, במטרה לבחון שוב, את התאמת הנאשם לריצוי עונש זה.

קביעת מתחם הענישה - מתחם הענישה צריך להתייחס לעקרון ההלימה, הנוגע ליחס לערך החברתי המוגן, מידת הפגיעה בו, מדיניות הענישה הנוהגת ונסיבות ביצוע העבירה.

אשר לערך המוגן - העבירות אותן עבר הנאשם פוגעות בערך המוגן של אמון האדם בזולתו, אמון שהוא עמוד השדרה המבטיח קיומה של חברה מלוכדת, סולידרית המבוססת על ערבות הדדית. האופן שבו ביצע הנאשם את המרמה, בדרך שבה פרט על מיתרי ונימי רגשותיהם ומצפונם של קורבנותיו, והאופן שבו חשו מרומים ונטולי כוחות ליתן עוד אמון בזולתם, מהווה פגיעה משמעותית בערך המוגן.

עבירות מרמה מסוג זה מצדיקות גישה עונשית שתבטא את הסלידה מן המעשים והיא יכולה לכלול רכיב של מאסר בפועל, אף אם בעבודות שירות. אלא שלרוב, כפי שיעלה מהסקירה שלהלן, בתי משפט אינם מטילים מאסר של ממש, ואף מאסר בעבודות שירות אינו לתקופה המירבית. הדבר בא לידי ביטוי בעמדתה היותר מהוגנת של המאשימה.

המאשימה הפנתה לפסיקה. בת"פ (עכו) 61328-07-13 מ"י נ' **אסעד** (מיום 1.4.2015) יוחסו לנאשם עבירות של זיוף מסמך, שימוש במסמך מזויף וקבלת דבר במרמה. הוא גנב מספר שיקים של שתי חברות, זייף אותם ופרע אותם תמורת מזומן בסכום מצטבר של כ-10,000 ₪. הנאשם הודה והוגש תסקיר חיובי בעניינו. נקבע מתחם ענישה שבין מאסר מותנה ל-12 חודשי מאסר ונגזרו על הנאשם מאסר מותנה, של"ץ ופיצוי. יצוין, כי בגזר דין זה סקרה כב' השופטת טנוס פסיקה נוהגת המלמדת על רמת ענישה בין של"ץ ל-4 חודשי עבודות שירות לרבות בתיקים שהגיעו לבית המשפט המחוזי. בת"פ (נתניה) 1295/07 מ"י נ' **אגבריה** (מיום 3.1.2010) דובר בעבירות דומות בנסיבות של ניצול בת-זוג ושימוש שלא כדין ב-25 שיקים שלהבהיקף של עשרות אלפי שקלים. נגזרו על הנאשם באותו תיק 6 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות. בת"פ (פתח תקוה) 37648-11-13 מ"י נ' **אלחנן** (מיום 8.9.2014) דובר בזיוף שני שיקים בעשרות

אלפי שקלים. הצדדים הגיעו להסדר שכלל עתירת המדינה ל-4 חודשי מאסר בעבודות שירות. גם כאן סקר כב' השופט קובו את הפסיקה הנוהגת לרבות של בית המשפט העליון, ומצא לקבוע מתחם ענישה בין מאסר על תנאי, של"ץ ועד 9 חודשי מאסר בפועל. במקרה זה נגזרו 2.5 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות וענישה נלווית.

נסיבות הקשורות בביצוע העבירה, לפי סעיף 40' לחוק העונשין - בין הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה יש לשקול את אלה, לענין קביעת המתחם: מדובר בעבירה שבוצעה על פני תקופה ארוכה ביחס לעשרות קורבנות, באופן חוזר ונשנה באותה שיטת פעולה שחייבה תכנון וניצול חולשותיהן (החייבויות) של הקורבנות; הנאשם כאדם בוגר ומנוסה ניצל את חולשת קורבנותיו שגילו אנושיות ואמפטיה למצב השווא ההומאני שהציג לפניו; הנזק שנגרם בפועל הוא בעיקר רגשי אצל כל אחד מהקורבנות, ואף כספי, אך עיקר הנזק הוא בפן המוסרי והערכי, הפרטני והחברתי, כפי שתואר לעיל; המניע לביצוע העבירות היה כספי, לספק את התמכרותו הקשה של הנאשם להימורים.

מדיניות הענישה הנוהגת - עמדתי על מדיניות הענישה הנוהגת אליה היפנתה המאשימה בטיעוניה. במקרה חמור יותר נקבע מתחם ענישה שבין 6 ח' מאסר לרבות עבודות שירות עד 18 חודשי מאסר, ונגזרו 10 חודשי מאסר בפועל - ר' רע"פ 9602/15 פאר נ' מ"י (מיום 26.1.2016).

מתחם הענישה - לפיכך, מתחם הענישה צריך לעמוד על מאסר קצר לרבות בעבודות שירות עד 7 חודשי מאסר. בשל האופן שבו נוסח כתב האישום והאופן שבו טענו הצדדים לעונש, מדובר במתחם כולל לכלל המעשים, כאילו היו אירוע אחד.

נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה לפי סעיף 40'א לחוק העונשין - ניתן לתת משקל לנסיבות הבאות שאינן קשורות בביצוע העבירה, במסגרת גזירת העונש בתוך המתחם: הנאשם מעולם לא ריצה עונש מאסר ולמעשה אין לו עבר פלילי. מהעולה מהתסקירים, לאורך תקופת המשפט התדרדר במידה ניכרת מצבו הבריאותי של הנאשם, ולכן שליחתו אל מאחורי סורג ובריוח תהווה פגיעה בלתי מידתית בו בנסיבות המקרה; הנאשם נטל אחריות למעשים, הביע חרטה כנה להם, נרתם לטיפול לאורך תקופה ארוכה, המתמקד בבעיית ההתמכרות שלו, שהיא "שורש הרע" להתנהגותו בתיק זה, ועשה כבוד דרך משמעותית בטיפול; בנוסף, הנאשם עושה מאמצים גדולים, למרות מצבו הכלכלי הקשה, להשיב את הגזילה לקורבנותיו, וזאת, למרבה ההפתעה, בסיוע שניים מאותם קורבנות, המאמינים בכוחם של אמונה ואמון בזולת ובכוחו של הנאשם להשתקם; הנאשם לא ביצע עבירות חדשות ולא נפתחו לו תיקים חדשים.

המיקום במתחם - אלמלא נסיבותיו הרפואיות של הנאשם, התהליך השיקומי שעבר ומאמציו להשיב את כספיו שגזל, היה מקום להטיל עליו מאסר לריצוי בעבודות שירות. אלא שבנסיבות שתיארתי, יש מקום לחרוג לקולא ממתחם הענישה, הן משיקולי שיקום, לפי סעיף 40'ד לחוק, והן בשל הנסיבות הספציפיות של הנאשם - מצבו הרפואי המדרדר, התהליך השיקומי שעבר, המאמצים להשבת הגזילה, והעובדה שחלק מקורבנותיו עצמם, מסייעים בידיו ותומכים בו, בדרך של תיקון הנזקים שגרם ושיקומו שלו. מעבר לכך, משבר "הקורונה" נתן אף הוא אותותיו במצבו של הנאשם ובסיכול מאמציו להשיב את חובותיו למתלוננים. אלו הן נסיבות ייחודיות בהחלט, שמחזירות את האמון בכך שאנו, כבני אדם, מסוגלים לכל כך הרבה חמלה ואהבת חינוך. גדלות הנפש של מר הכהן ומר עטיה היא משב רוח מרענן, שלא נושב באולמות בית המשפט בדרך כלל.

אני ער לכך כי ביום 9.7.2018 קבעתי כך בהחלטתי: "לצד זאת, תנאי בל יעבור לכך שאטיל עונש כזה, חייב להיות הסדרת החובות של הנאשם למתלוננים באופן מלא. לצורך כך, אדחה דחיה משמעותית ואחרונה". אלא, שאיני יכול להיות עיוור למציאות חייו של הנאשם בפרט ולמציאות הנוכחית הכללית בכלל הנובעת מהתפשטות נגיף הקורונה. איני יכול להיות עיוור למאמצים שנקט הנאשם לאורך תקופה כה ארוכה. דווקא המאמצים, והעובדה שאין עליה חולק, כי הנאשם החזיר חלק מהסכומים שגזל, צריכים להתפרש כמעשה אמיתי של הכאה על חטא והבעת חרטה. אני גם נוטה לפרש את התגייסות המתלוננים לטובתו, והעובדה שהוא שומר על קשר עם תומר עד היום, כעובדה המלמדת עד כמה עמוק התהליך שעבר הנאשם.

גזירת הדין

לפיכך, אני מחליט לגזור על הנאשם את העונשים הבאים:

- א. 450 שעות שירות לתועלת הציבור (של"ץ), אשר ירוצו בהתאם לתוכנית שיכין שירות המבחן ויגיש לבית המשפט בתוך 30 יום מהיום. מובהר בזאת לנאשם, כי אם לא יבצע את השל"ץ ולא ישתף פעולה עם שירות המבחן, רשאי שירות המבחן לבקש להפקיע את צו השל"ץ, ולהביא בכך לפתיחה מחדש של גזירת העונש, לרבות אפשרות של הטלת מאסר בפועל;
- ב. 8 חודשי מאסר, שלא ירוצו אלא אם יעבור הנאשם את העבירות בהן הורשע, לרבות ניסיון, וזאת בתוך שלוש מהיום;
- ג. צו מבחן לתקופה של 18 חודשים מהיום. במהלך תקופה זו הנאשם מחויב בשיתוף פעולה עם שירות המבחן, כאשר מובהר כי הפרת הצו תוכל להביא לפתיחה מחודשת של המשפט וגזירת עונשו של הנאשם, לרבות עונש מאסר;
- ד. פיצוי בסך 7,000 ₪. הפיצוי ישולם ב-70 תשלומים קבועים ורצופים וזאת כתרומה לעמותת "יד שרה". החלטתי לפסוק פיצוי לטובת עמותת "יד שרה" נוכח דבריו של המתלונן, בדבר חשיבות צרכי הרבים. הפיצוי ישולם החל מיום 12.2.2021 ובכל 12 לחודש רציף ועוקב. לא ישולם הפיצוי במועדו, יועמד לפירעון מיידי; קובע, כי הסכום של 2,000 ₪ שהופקד במ"ת 6545-03-17 יחולט לטובת הפיצוי שקבעתי על אף כל הודעת עיקול. לא יוחזר כל סכום לנאשם.

בשל מצבו הכלכלי של הנאשם, שהוא שיקול מתחייב בנסיבות העניין, לא מצאתי להטיל עליו גם קנס.

לבקשת המאשימה מעכב את ביצוע רכיב השל"ץ. ככל שיוגש ערעור במועד יעוכב הביצוע עד להכרעה בערעור.

יש לשלוח לשירות המבחן ולממונה על עבודות השירות.

ניתן היום, כ"ב כסלו תשפ"א, 08 דצמבר 2020, במעמד הנוכחים.